بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/391
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އޭޗް ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމް މަލާޒް، ފ.ނިލަންދޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާގުޅޭ ހިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްހިޒާ

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަނީޒް ޢަބްދުﷲ

ނިމުނު ތާރީޚް: 07 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1446 / 10 އޮކްޓޫބަރު 2024

ހައިކޯޓުގައި ދަޢުވާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

07 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1445

20 ޑިސެންބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 2469/Cv-C/2021
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާމެދު ޚިލާފުވުން އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 08 ޖުލައި 2021
- ނިމުނު ތާރީޚް: 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އަޙްލާ ބަންޑޭ ޒުބައިދާބް ރިޒުޖޭ

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

ނޫރުއްސަލާމް އަބޫބަކުރު، ލެގަސީ ޗޭމްބަރސް އެލް.އެލް.ޕީ

އިސްތިއުނާފުގައި ދެވަނަ ފަރާތް

މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް މަހާޒް، ފ.ނިލަންދޫ

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

ހަމްޒާ ލަޠީފް، ސީ.އެލް.އާ ޕާޓްނަރސް އެލް.އެލް.ޕީ

މަދަނީ- އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ- ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުން- ޝާހިދުސްދީ ޙައްޤުތަކާއި ބާރުލިބިގެން ނަޒާހާ

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު، (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ފަޒްރީނާ އާއި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ޢަބްދުﷲ ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާގެ ޙުކުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެޗްޕީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ[1] ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބެލި ދަޢުވާއެކެވެ. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ފ.ނިލަންދޫ ، މަލާޒް، މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމް[2] އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

2. ފ.ނިލަންދޫ ، މަލާޒް، މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމްގެ[3] "ގްރީން" އެވެ[4] ކާރާ ދުނި އެޗްޕީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ[5] ކުއްޔަށް ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދު 20 ސެޕްޓެމްބަރު 2017 ގައި ލިޔުމުން އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވެއެވެ.[6]

3. މި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތަކީ 20 ސެޕްޓެންބަރު 2017 އިން ފެށިގެން މީލާދީ 2 އަހަރެވެ. ކުއްޔަކީ މަހަކު -/30,000ރ. (ތިރީސް ހާސް ދިވެހި ރުފިޔާ) އެވެ.

4. 2018 ޖެނުއަރީ މަހާ ހަމައަށް ދައްކަންޖެހޭ މަހު ކުލި ލިބިފައިވާކަމުގައި ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ހިނގާފައެއް ނެތެވެ. މީގެ އިތުރުން 2018 އޯގަސްޓް މަހުގެ ކުލީގެ ބާކީއިން ބާކީ -/5000ރ. (ފަސް ހާސް ދިވެހި ރުފިޔާ) ނުދެއްކިވާކަމަށްވެސް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެއެވެ.

---

[1] . ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0523/2013

[2] . ދރއ ކާޑު ނަންބަރު A010287

[3] . ދރއ ކާޑު ނަންބަރު A010287

[4]. ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު P5119A-01(L-06) އުޅަނދު "ގްރީން"

[5] . ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0523/2013

[6] ކަރުދާހަށް ލިޔެވިފައިވާ ނަންބަރު: AB/AGR/2017/01 (20 ސެޕްޓެމްބަރު 2017) އެއްބަސްވުން.

5. ދަޢީގެ އިސްތިޢުނާފު ވަރަޤާތުތަކުގައި މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް ޒާހިރުވީ އިސްތިޢުނާފަކީ ދަޢުވާއި އިސްތިޢުނާފު ވަރަޤާތުތަކުގެ ސަބަބުން އިސްތިޢުނާފަށް ދިމާވި މައްސަލަ ހައްލުނުވެ، އިޖުރާއަތު ގެޒެޓުތަކުގެ ސަބަބުން އިސްތިޢުނާފުގެ ހާޟިރު ވަނީގޮތު ކުރުވުން ނުކުރި ކަމަށް ބެނު އުޞޫލުތަކުގެ 15.1 ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން 2 މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދީ އުޞޫލުން ނިޔުމަކަށް ގެނައުމަށްޓަކައި 17 ޖެނުއަރީ 2018 ގައި އޮޅުތު ބުނެގެ ފަރާތުން މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް އަށް ނޯޓިސް ސިޓީ ފޮނުވިއެވެ. އަދި 1 ޖަނަވަރީ 2019 ގައިވެސް އޮޅުތު ބުނެގެ ފަރާތުން މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް އަށް ސިޓީ އެއް ފޮނުވާފައިވާ ކަމުގެ ދުވަސްގެ ދުވަހުގެ ހުށަހެޅުމަށް ނުވެއެވެ. މި ސިޓީގެ ޖަވާބުގައި 2 ޖަނަވަރީ 2019 ދުވަހު މޫސާ އަބްދުއްރަހީމްގެ ހުށަހެޅުންތަކަށްވުރެ އޮޅުތު ބުނެގަން ސިޓީ ފޮނުވިއެވެ. އަދި މި ސިޓީގައިވާ ހުށަހެޅުންތައް އޮޅުތު ބުނެގެން ޤަބޫލުކުރުމަކާނަގަ ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާން ކަމަށް އެސިޓީގައި މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް ބުނެފައިވެއެވެ.[7]

<u>ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 607/Cv-C/2019 ފައިސަލާ</u>

6. އިސްވެ ބުނެވުނު ސިޓީ އަށް ފަހު މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް ސިވިލް ކޯޓަށް <u>ނަންބަރު 607/Cv-C/2019 ފައިސަލާ ހުށަހަޅައިފައެވެ. އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އުޅުތުބުނެން ބާޠިލުކުރުމަށް އޮޅުތު</u> ބުނެގެން ފޮނުވި ނޯޓިސްގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައެވެ. <u>އެ މައްސަލައިގައި މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން</u> އެދިފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކެއް ހުކުމްކުރުމެވެ.

6.1. އުޅުތުބުނެން ބާޠިލުކުރުމާ ހަވާލަށް ކުރި ހުކުމް

6.2. އުޅުތުބުނެވިއްޖާދެވަން ދަޢީގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަވައިނުދާތީ ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހުކުމް

6.3. އުޅުތުބުނުގެ ދަރުން ދަޢީ ގެއްލިއްޖާއިރު އޮތް ހަރަދުގައި ދަޢީ އަނބުރާ ގެނެސް ރަނގަޅުކުރުން

---

[7] . މިވާގިއާތައް މިގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2021/SC-A/02 ފައިސަލާގައި ގައިމުވެފައިވާ

6.4. ދޯނި އެހެރާ މަރާމާތުކުރުމަށް ދާން ހަރަދު އަދި އިންޖީނު އޯވަރހޯލް ކުރުމަށްދާން ހަރަދު ހޯދުން

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 607/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާގައި އަޙްމަދު ބޭންކުގެ ދައިރު ޙާސިލުކުރުމަށް ޙުކުމްކޮށް، އިބްރާހީމް ބޭންކުގެ މައްސަލަ އަމުރުކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

7.1. ދަޢުވާގައި ހޯދުމަށް އެދުނު ފައިސާގެ ތެރެއިން 246,932/-ރ. (ދެލައްކަ ސާޅީސް ހަހާސް ނުވަސަތޭކަ ބައްތިރީސް ރުފިޔާ) އަދި އިބްރާހީމް ބޭންކުން މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް އަށް ޖީބުތޫންގޭ ފައިސާކަން ސާބިތުވާތީ އެ ފައިސާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދެއްކުމަށް.

7.2. އިބްރާހީމް ބޭންކުގެ ބޯޓުގެ ދަށުގައިވާ "ގުރީޒީ" ދޯނި 20 (ވިހި) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރައްކާތެރިކަމާއެކު މ. ނިލަންދޫ ފަޅަށް ގެންގޮސް މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމާ ހަވާލުކުރުމަށް.

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/296 ދަޢުވާ

8. ބުނެވުނު ޙުކުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އިބްރާހީމް ބޭންކުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 607/Cv-C/2019 ދަޢުވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/296 ދަޢުވާގައި އެ މައްސަލަ ބަލައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ބާތިލްކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ހައިކޯޓުން ޙުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ.

ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/02 ދަޢުވާ

9. އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިމުނުގޮތާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އިބްރާހީމް ބޭންކުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއެވެ. އެގޮތުން ނަންބަރު 2021/SC-A/02 ދަޢުވާއިން އެ މައްސަލަ ބަލައި، ސިވިލް ކޯޓުގައި ހިނގި މުރާފަޢާ މައްސަލާގައި އިބްރާހީމް ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ދަޢުވާ ޙާސިލުކުރުމަށް ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުޙަލާ މައްސަލައަށް ނިސްބަތްވާ އިދާރީ ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުން،

އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖިން ނުކުތާއާމެދު ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/296 ޝަރުޢީ ދަޢުވާގެ ޙުކުމާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 607/Cv-C/2019 ޝަރުޢީ ދަޢުވާގެ ޙުކުމް ބާޠިލުކޮށް، އެޗްޑީސީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ފޯމުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖިން ނުކުތާއާމެދު އަލުން ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ބަލައިނިންމުމަށްޓަކައި، ސިވިލް ކޯޓަށް ރިމާންޑު ކުރުމަށްޓަކައި ހައިކޯޓަށް މައްސަލަ ރިމާންޑުކޮށްފައިވެއެވެ.

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A-2/05 ޝަރުޢީ ދަޢުވާ

10. އިސްވެ ބަޔާންވުނު ފަދައިން ހައިކޯޓަށް މައްސަލަ ރިމާންޑުކުރެވުމުން ބެލި ޝަރުޢީ ދަޢުވާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A-2/05 ޝަރުޢީ ދަޢުވާއެވެ. އެ ޝަރުޢީ ދަޢުވާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ރިމާންޑުކޮށް ޙުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޝަރުޢީ ދަޢުވާ

11. ބުނެވުނު ފަދައިން ހައިކޯޓުން ސިވިލް ކޯޓަށް ރިމާންޑުކުރި މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޝަރުޢީ ދަޢުވާގައެވެ. އެ ޝަރުޢީ ދަޢުވާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"ދަންފަހު، އެޗްޑީސީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމް ހުށަހަޅާފައިވާ މި ދަޢުވާގައި،

1- އެޗްޑީސީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމަށް -/167,000ރ. (އެއްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ހަތްހާސް ރުފިޔާ) ދައްކަންޖެހޭކަމަށް ސާބިތުވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ފައިސާ މޫސާ

ޢަބްދުއްރަޙީމްއަށް ލިބިދިނުމަށްޓަކައި 19 ސެޕްޓެންބަރު 2023 މި ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް މި ފައިސާ ސިވިލް ކޯޓަށް ދެއްކުމަށް އެޗްޑީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އަންގައިދީފައެވެ.

-2 ހުއްޓަން ދިނުއިރު އޮތް ޕާވަރުގައި، ހުއްޓަން ދިން އިރު ހުރި ޕާވަރަށް ގެއްލުންވެއްޖެނަމަ އެކަމުގެ ޒިންމާއުފުލަންވާނީ، ނަންބަރު P5119A-01(06-L) "ގިރިޖީ ޓާނީ" ވ.ނިކަސްދޫއަށް ގެންގޮސް 26 ސެޕްޓެންބަރު 2023 ވީ ދުވަހުގެ 16:00 ގެ ކުރިން މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމްއަށް ދޯނި ހަވާލުކުރުމަށް އެޗްޑީ ބޭންކް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ މައްޗަށް އަންގައިދީފައެވެ."

12. މި ބުނެވުނު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެޗްޑީ ބޭންކުގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވައެވެ. މިއީ އެގޮތުން ބަލާ އިސްތިއުނާފީ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

13. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރަމުން އެޗްޑީ ބޭންކު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ:** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 މާނަކުރަންޖެހޭ ގޮތަށް ނޫނި މާނަކުރައްވާފައިވުމާއި، އަދި އެދުމާއެދޭ މާނަކުރައްވާފައިވުމަށް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ގޮތުބަލާ އެކަށޭގެ އޮފް މޯލްޑިވްސް ވ. ދައުލަތް (މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން) 2021 SC 65 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް މާނަކުރައްވާފައިވުމާއި، އެދުމާއެދޭ މާނަކުރެއްވުމުގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއާ އެކުލެވޭކަން ދެކޮޅުވާފައިވާތީ 16 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ކުރީގެ ގޮތުގައި، ނަގައިދިނުމަށް، އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން އެދުނު ފައިސާ އެފަރާތަށް ދެއްކުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި، ނިޔާކުރައްވާފައިވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 10/2013 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީފާއާބެހޭ ގާނޫނު) 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.
- **ތިންވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި އެއްބަސްވުމުގެ 15 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރުމުގައި އެއްބަސްވުމުގައި ނެތް އިލްތިޒާމެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާ މަތީކޮށް، ދޯނި ޖ.ނިރަސްދު ފަރަތް ގެންދިއުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމާއި، އެކަމާ ގުޅޭ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މާއްދާތަކަށްވެސް ރިޢާޔަތްކުރުމަކާނުލާ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

އެއްބަސްވުން މާނަކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާ

14. އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އެޅުވި ބަޔާނުގެ ފަރާތުން މައިގަނޑުގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 ދަށުން ކޯޓުން މާނަކޮށްފައިވަނީ، އެ ދެ މާއްދާ މާނަކުރަންޖެހޭ ގޮތަކަށް ނޫން ކަމަށެވެ. އަދި އެ ދެ މާއްދާ މާނަކުރުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފަށް މާނަކޮށް، ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ހެދި އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ އަކީ އެކަން ދޫކޮށްލާފައިވާކަމަށެވެ. އެގޮތުން އުފެދުނު ކުއްލިގޮތުން ދޫކޮށްލައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ފުރަތަމަ 3 މަސްދުވަހު ކުރިން އިންޒާރުން މައްސަލައެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ ނުވަތަ ކުއްލިން ފަރާތުގެ އިރާދާއެއް ނެތި ދޫކޮށްލަން ކުރަންޖެހޭ މަޖާލު ކުރަންޖެހޭނީ ކުއްލިއަކު ދިން ފަރާތުން ކަމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެން އޮތުމުން، އޭގެ ފަހުން ކޯޓުގެ ހުކުމާ ޚަރަދަށް ކުރަންޖެހޭނީ އެޅުވި ބަޔާނު ކަމަށް

ކަނޑައަޅައި މަޢްލޫމާތު މުޢާމަލާތުގެ ދަރަނި ދަށު ކޯޓުން ޢަމަލުކޮށްފައިވާކަމަށް. އަދި އެގޮތުން ޢަމަލުކުރުމުގައި، އެއްބަސްވުމުގައި ނުހިމެނޭ ކަންކަމާމެދު ޢަމަލުކުރަން އޮތް ގޮތް ބަޔާންކުރާ އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ދަށު ކޯޓުން ދޫކޮށްލާފައިވާކަމަށް. އެހެންކަމުން އެއީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު ޢަމަލުކުރުމެއް ކަމަށެވެ.

15. ޖަވާބުގައި މުސާ އިސްތިއުނާފުވެރިޔާގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން މަޢްލޫމާތު މުޢާމަލާ ތަފްޞީލުކޮށް އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 ވަނަ މާއްދާ ޢަމަލުކޮށްފައިވަނީ ގޯސްކޮށް ކަމަށް ބުނެ އެޖެންޓް ބޮންޑެން ހުށަހެޅި ނުކުތާއާ އެއްބަސްވާ ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް އެއްބަސްވުމުގެ 12.1 ވަނަ މާއްދާ އަށް ބަލާއިރު، ކުރީގެ މުއްދަތުގެ 3 މަސް ފިޔަވައި ބާކީ މުއްދަތުގައި ދޫރިގެ މަރާމާތަށް ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ދޫކުރި ކުއްޔަށް ހިފި އެޖެންޓް ބޮންޑެން ކަން ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 މާނަކުރުއްވުމުގައި ބޭނުންކުރި ހަމަ ތަރުތީބު ނުވި ނަމަވެސް، ނަތީޖާއަކީ އެއް ނަތީޖާއެއް ކަމުން ދަށު ކޯޓުން މި ނުކުތާގައި ނިންމުމަށް އަސަރުނުކުރާކަމަށެވެ.

16. މި ނުކުތާއަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރިއިރު އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރުމުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު މަޢްލޫމާތު މުޢާމަލާ ތަފްޞީލުކޮށް ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވީނަމަވެސް، ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ 3 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ފަހުން ދޫރިގެ ޚަރަދުތައް ކުރަންޖެހެނީ އެޖެންޓް ބޮންޑެން ކަން އެއްބަސްވުމުގެ 12.1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 ވަނަ މާއްދާ، 11.4 ވަނަ މާއްދާ އަދި 12.1 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތީ އަންނަނިވި ގޮތުގައެވެ.[8]

> 11.3 "މި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ އުޅަނދު މުއްދަތުގެ ފުރަތަމަ 3 (ތިން) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އުޅަނދުގެ އިންޖީނަށް އާދޭ ޖެހުމެއްގައި މަރާމާތުކުރާއިރު ދިމާވެއްޖެނަމަ މަރާމާތުކުރުމަށް ދާ ޚަރަދު ދިނުމަކީ "ކުއްޔަށް ދޫކުރާފަރާތުގެ" ޒިންމާއެކެވެ."

[8] ދަތުރުކުރަން ހުށަހަޅާފައިވާ ނަންބަރު: AB/AGR/2017/01 (20 ސެޕްޓެމްބަރު 2017) އެއްބަސްވުން.

11.4 "މިއެއްބަސްވުމުގައި ބޭނުންކުރެވިފައިވާ އުޅަނދު ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ މުއްދަތުގެ ފުރަތަމަ 3 (ތިން) މަސްދުވަހު "ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތުގެ" އިހުމާލެއްނެތި އުޅަނދު ބޭނުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އުނދަގޫވެސް ސަބަބަކާހުރެ އޭގެ ޚަލަލުގައި ބޭރު މައްސަލައެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ މަރާމާތުކުރުމަށް ދާދުވަސް ދިނުމަކީ "ކުއްޔަށް ދޫކުރާފަރާތުގެ"ޒިންމާއެއްކަމަށް."

12.1 "މި އެއްބަސްވުމުގައި ބޭނުންކުރެވިފައިވާ އުޅަނދު ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ މުއްދަތުގައި (މާއްދާ 11.3 ގައި ބޭނުންކުރާ މުއްދަތު ފިޔަވައި) އުޅަނދު (އިންޝުއަރަންސް) ފުލްއިންޝުރަންސްކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް ވާ ހަރަދު ދިނުމަކީ "ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތުގެ" ޒިންމާއެއްކަމަށް."

މި މާއްދާތަކުން މިފަދައިން ހިމެނޭ، އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރުމުގައި މަފްހޫމު މުޚުތަޞަރު ތަޢުބީރުކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތެވެ. އަދި މަފްހޫމު މުޚުތަޞަރު ތަޢުބީރުކުރެވޭނީ ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ޝަރުޠުކޮށްފައިވާ ނަތީޖާ އަދި އެއްބަސްވުމުގެ 12.1 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައެޅި ބޭނުންވެގެންވާ ކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 މާނަކުރުމުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޚުތިޔާރުކުރި އުސޫލުގެ ސަބަބުން ބައިންސާފު ނަތީޖާއެއް ނުކުމެފައިވާ ހާލަތެއް ކަމުގައި ނުބެލެވޭތީ، މި ނުކުތާއާމެދު އިތުރަށް ތަފާސީލުކޮށް ގޮސް ކަނޑައެޅުމުގެ ބޭނުމެއް އޮތް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

ކުލި ނަގައިދިނުމުގައި ހުރި ވަޒަންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާ

17. މި ނުކުތާގައި އެޕީލު ބޭނުމުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ކަމަކީ ކުލީގެ ފައިސާ ނަގައިދީފައިވާއިރު، މަރާމާތުގެ ޚަރަދުގައި އަގުކަނޑައެޅުމަށް އުފެދިފައިވާ އެއްވެސް މިންވަރެއް އަގުކަނޑަޅަން ތަކެއް ނެތް ކަމަށް ނިންމާފައިވާ ހުކުމަކަށް ފުރިހަމަކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަކާ ނުލައި ކަމަށެވެ. އެގޮތުން އެޕީލު ބޭނުމުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅިއާ އާދަމް އަޙްމަދު[9] އަދި ހަބީބާ ކަމުގައި ނުވާތީ، އާދަމް އަޙްމަދުގެ ހިތަބަސް ދަށު ކޯޓުން

[9] . ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A129964

އެއްފަރާތް ކޮށްފައިވަނީ ބަނދަރަށް ނޫން ކަމަށް އެޕީލް ބަންދުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އާދަމް އަޙްމަދު ހާސިލްކޮންފްލިކްޓްކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ފުރަތަމަ 3 މަހު އަދި އޭގެ ފަހުންވެސް ދޮންބެއަށް މައްސަލަތައް ދިރާސާކުރުމުން ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ ކަމަށެވެ. އެއީ ޒަކާތުގެ ބަސް ބޭނުންވާ ކަމުއްޔެސް ނޫން ކަމަށެވެ. އަދި ހުށަހެޅުއްވި ހާލަތުގައި ތުހުމަތު ކުރެވުނު ސަބަބު ކަމަށްވާ އެޕީލް ބަންދުންކަން އެސްޓޭޓަށް ކަމަށެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ކުރި ދިމާވުން ނުވަތަ ތުހުމަތު ކުރަން ގެއްލުން ވާނެ ބާރުއަޅާ މައްސަލަތައް ކުރިން ވަނީ މަސްއޫލުކުރުމަށް އެޕީލް ބަންދުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

18. ޤަވާޢިދުގައި ވާގޮތް ބާރުއަޅައިދޭ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހުއްޓުމަށް ދޭކުރާގައި އެޕީލް ބަންދުން މި ނުކުތާގައި ހުށަހަޅާ ބަޔާނާއި އާ ބަޔާނުން ކަމަށެވެ. އެގޮތުން ތުހުމަތު އިޤްރާރުގެ ބޭނު މައްސަލަތައް ކުރަނީ ފުރަތަމަ އެއްބަސްވުމުގެ 3 މަހުގެ ފަހުން ކަމަށް އެޕީލް ބަންދުން ދޫކޮށް ކުރިއަށް ފާހަގަކޮށް ކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އަދި އާދަމް އަޙްމަދުގެ ހުއްޓުން ނުވަތަ ފަހުން ހުކުމާ ބަދަލުގައިވެސް އެޕީލް ބަންދުން މި ބޭރުވުން މިކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މި ފަރާތުން މި ނުކުތާ މިފަދަ ހުއްޓުމާއިގައި ފާހަގަކުރުމަށްވާން ކަމަށެވެ. ހަމަ އެހެންމެ އެއްބަސްވުމުގެ ފުރަތަމަ 3 މަހަށްފަހު ތުހުމަތު ހުށަހެޅި ކުރިން ދޫކޮށްލުމަށް އެޕީލް ބަންދުންކަން އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ކަމަށެވެ.

19. މި ނުކުތާއަކީ ޝަރީޢަތުން ދިޔައިރުގެ ކުރިޔަށް، އެޕީލް ބަންދުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޮށަން ހުށަހެޅި ޤަވާޢިދު، ބައްޕަތަކަން ބޮޑުއިރު، އެޕީލް ބަންދުން ބެލެހެއްޓުމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ފުރަތަމަ 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތުހުމަތުގެ އިންޒާރަކީ ދިމާވި ކުރި މައްސަލަތަކެއް ކަމުގައި ބަލައިގެން އިންޒާރުގެ މަރާމާތަކީ ހުށަހެޅިފައިވާކަމަށެވެ. އަދި އޭގެ ފަހުން ދިމާވި މައްސަލަތަކުގައި ދެފަރާތުންވެސް ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ބަލާއިރުގެ ފަރާތުން ބައްލަވައިދިނުމަށް އިންޒާރުކަމުގެ ދަލީލާއި މައްސަލަތަކާއި ކޮންފެއިލްކަމަށެވެ. އަދި ދެން ބޭނުންކުރުމުގެ މަތި ވެއްޔާކަމަށެވެ. އެގޮތުން ދަށު ކަޓަން ހުށަހެޅިއްޔާ އެޕީލް ބަންދުގެ ބައްޕަތަކަން ބޮޑުކަމުން މި ނުކުތާއަކީ ފާހަގަ ބަލައިގެން ތަރުތީބުން ނަގާފައިކޮންފާނަމަވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

"ކުއްލަން ހިފާ ފުރަތަމަ ތިން މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް އިންޑިޔާގައި މައްސަލަ ޖެހުން ފެށިއެވެ. ނަމަވެސް އިންޑިޔާ މަޢާމަލާތްތަކަށްވާތީ، ކުއްލަން ހިފި ފަރާތުންނެވެ. ސަބަބަކީ އެއީ ކުރި މައްސަލަތަކެއް ކަމަށްވާތީއެވެ."[10]

"2018 ވަނަ އަހަރުގެ އޯގަސްޓު މަހާ ހަމައަށް ކުރީ ދެއްކުމުގައި މައްސަލައެއް ނެތް ކަމަށް ދައްވާކާރާފަރާތުން ބުނެއެވެ. އަދި ދެފަރާތުގެ ގުޅުމުގައި މަޝްވަރާކުރުމާ ދޫސާ އޭޕްރިލްގެ ފަރާތުން އިންޑިޔާއަށް ފޯނުކޮށް ހަމަ އެމަނިކުފުޅެއް ވެސް ދައްވާކާރާ ފަރާތުން އެއްބަސްވެއެވެ...އެހެންކަމުން ކުރީގެ މަސައްކަތް ހާސިލުކުރުމުގެ ކުރި ނުދައްކާކުރުމުގެ ބައްޔާ ދައްވާލިބާ ފަރާތަށް ނުބައިކަމަށް ހާލަތުގައިވެސް ކުރީގެ މުސާރަ ކަނޑައެޅުންވާތީ، 2018 ވަނަ އަހަރުގެ އޯގަސްޓު މަހުން ނޮވެމްބަރާ އަދަދާއި އާދެ ފަހަށް 17 ފެބްރުއަރީ 2019 ގެ ނިޔަލަށް ތިބެން ޖެހޭ ކުރީގެ ޖުމްލަ މުސާރަ، އިސްތިއުފާދެއްވާ ޖުމްލަ މުސާރަ އަދާކުރަ ބޭނުންވަނީ ކުރުމުގައި ދޫކޮށްފެ."[11]

"ފުރަތަމަ 3 މަހުގައި ދިމާވުމުން ދިޔަ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން ދެނި ބޭންކުކުރުން އެއްކޮށް ހުއްޓުވައިންވާތީ މިއީ ކުރި މައްސަލަތަކެއް ކަމަށް ދެކި އެއްބަސްވުމުގެ 11.3 އަދި 11.4 ގެ ދަށުން ދައްވާލިބާ ފަރާތުން ދިޔައީ ކުރަންޖެހުނު މަޢާމަލާތުގެ ހުރަދު ކުރަމުންނެވެ."[12]

"ކުއްލަން ހިފާ ފުރަތަމަ ތިން މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް އިންޑިޔާގައި މައްސަލަ ޖެހުން ފެށިއެވެ. ނަމަވެސް އިންޑިޔާ މަޢާމަލާތްތަކަށްވާތީ، ކުއްލަން ހިފި ފަރާތުންނެވެ. ސަބަބަކީ އެއީ ކުރި މައްސަލަތަކެއް ކަމަށްވާތީއެވެ."[13]

---

[10] . ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދައްވާލިބިގެން އެޖެންޓް ބޭންކުގެ ޖަވާބު ހުށަހަޅާ ފޯމު، ކަސްޓަމަރފައިލްކޮމްގެ ތަފްސީލުގެ 5 ވަނަ ނުކުތާ

[11] . ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު "ދައްވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ފުރަތަމަ ބަޔާން" (08 ނޮވެންބަރު 2021)، 10 ވަނަ ނުކުތާ އަދި 14 ވަނަ ނުކުތާ

[12] . ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު "ދައްވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ގެންގުޅުން ހުށަހަޅާ ބަޔާން" (3 މޭ 2023)، 3.2 ވަނަ ނުކުތާ

[13] . ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު "އެޖެންޓް ބޭންކު ފުރަތަމަ ލިޔުމުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުލާސާ ބަޔާން" (24 މޭ 2023)، 3.4 ވަނަ ނުކުތާ

20. ދަށު ކޯޓުން މިނުކުތާގައި ހުއްޖަތް ދިފާޢުކުރުމުގައި އާދަމް އަޙްމަދުގެ ހުށަހަޅާ އެއްފަރާތްކޮށްކަށްފައިވާ ކަމަށް އެބޭފުޅާ ބުނެދުން ފާހަގަކުރާތީ، ދަށު ކޯޓަށް އާދަމް އަޙްމަދު ހުށަހެޅި ގޮތުގައި ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ކޯޓުގައި ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ބަރުދަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން އެޕީލް ބެންޗުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ހެކި ސާބިތުކޮށްދޭން ބަލާއިރު އާދަމް އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދީނީ ރަނގަޅުކުރިއާ މާ މިކަމަ ދުވަސްތަކެއް ނުވަނީސް ދީނުގެ އިންސާނަށް މައްސަލަތަކެއް ދިމާވެފައިވާކަމާ އެ މައްސަލަތަކެއް ހައްލުކުރުމަށް އެބޭފުޅު ބެންޗުން ހަދާލެވޭތޯ ކުރަންޖެހުނުކަމެވެ.[14]

21. ދަށު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ 22 ވަނަ ނުކުތާގައި އާދަމް އަޙްމަދުގެ ހުށަހެޅުން އަސްގަން ހުރި ކަންކަން ފުލުސްތަކުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި 23 ވަނަ ނުކުތާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އާދަމް އަޙްމަދުގެ ބަހުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ފިޔަވަޅަ 3 މަހުގައި އެޑްރެހަށް މައްސަލަ ދިރާސާކުރަން ބޮޑުފައިސާއިރު، އެބޭފުޅު ބެންޗުގެ ބަހުން އެއީ ބޭނުމި މައްސަލަތަކެއް ނުންކަން އަސްގަން ކުރުމާއި، އާދަމް އަޙްމަދުގެ ނަން ހުރިހާފައިވާ ހެކިއެއްގެ ގޮތުގައި ކަމަށް ނުވާތީ، ދިރާސާ މައްސަލަތަކެއް ވަޒަންކޮށް ބަހެއް ބުނުމަށް އާދަމް އަޙްމަދުގެ އެ ބަހަށް ބުރަދަން ދެވިދާނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށެވެ.[15]

22. ދަށު ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މިކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުން އާދަމް އަޙްމަދުގެ ހުށަހަޅާ އެއްކަމް އެއްފަރާތެއް ކުރި ނޫން ކަމާއި، ދައުވާއާ ގުޅިގެން އެބޭފުޅު ބެންޗުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި ވަކާލާތު ކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ދިފާޢުކޮށް، އެހެންބަހާއިރު ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަން އެނގެއެވެ. މި ކަނޑައެޅުން ހިފާފާ ފާނީ ހަމައެއް އަދި އުސޫލެއް އެބޭފުޅު ބެންޗުގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ބެލުންތެރިވުމަށް ނުވެއެވެ. އެހެނީ ދަށު ކޯޓުގައި އެބޭފުޅު ބެންޗުން މުޤައްރާރުވެސް ވަކާލާތު ކަނޑައަޅާ ހުރި ފިޔަވަޅު 3 މަސްދުވަހު އެޑްރެހުގެ އިންސާނަށް ދިމާވި ކުރި މައްސަލަތަކެއް ކަމުގައި ދުލެއްނުވާ މަޤާމެއްގައެއް ވަކާލާތުވާން ކަމުގެ މައްސަލަތަކެވެ. މިގޭ އިތުރުން ހުށަހަ

14 . ދައުވާކުރުން އެބޭފުޅު ބެންޗުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ހެކިބަސް
15 . ދަށުކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ 23 ވަނަ ނުކުތާގެ (ނ) ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން

ނަގާނިމުނުފަދަން އެބޭފުޅު ބުނެދެން ހުރަހެއް ހުރާސާ ބައްޔަށްގައި ފެނެ ބައްޔަށްކޮށްފައިވަނީ "ކުއްލިން ހިފިބާ ފުރަތަމަ ދުވަހު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފެނެ އިންޖީނުގައި މައްސަލަ ޖެހުން ފެނިއްޖެ. ނަމަވެސް އިންޖީނު މަރާމާތުކޮށްފައިވަނީ، ކުއްލިން ހިފި ފަރާތުންނެވެ. ސަބަބަކީ އެއީ ކުރި މައްސަލައަކުން ކަމަށްވާތީއެވެ" މިފަދައިންނެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ފުރަތަމަ 3 މަސް ދުވަހު ދުވަހުގެ އިންޖީނަށް ބޭނުމިގަ މައްސަލައަކުން ދިމާވިކަން އެބޭފުޅު ބުނެދެން ދަށު ކޯޓުގައި ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްފަރާތަކަށް އެނގޭކަށް ނުކުތެވެ. އެއްބަސްވުމުގެ 12.1 އަށް ބަލާއިރު އެއްބަސްވުމުގެ ފުރަތަމަ 3 މަސްދުވަސް ފިޔަވައި ބާކީ އޮތް މުއްދަތުގައި އުޖޫރަތުގެ ހަރަދުތަކަކާ ޚިދުމަތްތަކެއް ބޭނުންވާނީ އެބޭފުޅު ބުނެދޭ.

23. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނު[16]ގެ 32 ވަނަ މާއްދާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ މާއްދާއެކެވެ. މިގޮތުން މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

32. (ހ) ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ހެކިތަކާއި ދިފާޢުތަކާ އަސާސްކޮށްގެން ބަލައިގެންނެވެ.

24. ބުނެވިދިޔަ މާއްދާގައި އެވަނީ ބަޔާންކޮށްދެން ފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލަންވާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ހެކިތަކާއި ދިފާޢުތަކާ އަސާސްކޮށްގައި ބަލައިގެންކަން އެނގެއެވެ. ދަށު ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށް، ވާހަކަދައްކާފައިވާ ފުރުޞަތު ދިން، ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި ނުވާ ނުކުތާތަކެއް އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި ނުކުޅަދާނަވާނެ ޤާނޫނީ ނަޒަރިއްޔާ ވ. ގުޅިފައިވާ އިންފޮމޭޝަން ޤަޢިދާއާ މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[17] އަދި މި ނަންގަނޑުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުންވެސް ބާރުލާ ޤަރާރުވާ އަދާލަތުގައި ދަމަހައްޓާފައިވެއެވެ.[18] އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ނުވާ ދަށު ކޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިނުވާ ކަންކަން އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅުމަކީ ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫންކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ފާހަގަކުރަން ކަނޑައަޅައެވެ.

16. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

17. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/83 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ.

18. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ.

ދޯނި ފ. ނިލަންދޫ ފަޅުން ގެންގޮސް އަނބުރާ ހަވާލުކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމާ ގުޅޭ އިސްތިއުނާފީ ބިންވަނަ ނުކުތާ

25. އިސްތިއުނާފީ ބިންވަނަ ނުކުތާގައި އެޕީލް ބަންޑުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 15 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރުމުގައި އެއްބަސްވުމުގައި ނެތް އިތުރު ޖާގައެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް މަތިކޮށް، ދޯނި ފ.ނިލަންދޫ ފަޅުން ގެންދިއުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުކަމަކާއި އެކަމާ ގުޅޭ އެއްބަސްވުމުގެ ދެންހުރި މާއްދާތަކަށްވެސް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުގައި ކަމަށެވެ. އެގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި އެއްބަސްވުމުގައި ނެތް ކަމެއް ދިމާވުމުން، ދެފަރާތުން އެއްބަސްވާގޮތަކަށް އެކަމެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުމާއި، އެއްބަސްނުވާނަމަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅައިގެން ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

26. މިނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ކުރި ނުކުތާގައި ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ހުށަހެޅިފައިވާގޮތުން، އެޕީލް ބަންޑުން އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެފައިވާ ހާލަތުގައި ދޯނި އަނބުރާ ފ. ނިލަންދޫ ފަޅުން ގެނެސް ހަވާލުކޮށްދިނުމަކީ އެޕީލް ބަންޑުގެ ޒިންމާއެއް ކަމަށެވެ.

27. މި ނުކުތާގެ މައްސަލަ ދެފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން ބަލާއިރު އެއްބަސްވުމުގައި ބާރުގެންނަ "ފިރިމީ" ދޯނިޔަކީ އެޕީލް ބަންޑުގެ ބޯޓުމަތިން ފ. ނިލަންދޫ ފަޅުން މާލެއަށް ގެނެސް، މާލެއިން އެޕީލް ބަންޑާ ހަވާލުކުރުމުން ހުޅަނގުއެއް[19] ކަމާމެދު ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ޚިލާފެއް ނެތެވެ.[20] އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެންނަ ހާލަތުގައި ހުޅަނގު އަނބުރާ ގެންދިއުމާ ގުޅޭ ދޫކުރުން ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ހުރި އެއްބަސްވުމުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

[19] . ދަށު ކޯޓަށް މޫސާ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބަޔާން (13 އޮކްޓޫބަރު 2021)، 11 ވަނަ ނުކުތާ

[20] . މިކަމާމެދު ދަށު ކޯޓުގައި އެޕީލް ބަންޑުން އިންކާރުކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

15.1 "ޢުމްރާނީ ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން "ކުއްޔަށްހިފާފައިވާ ފަރާތުން" ޢުމްރާނީ ދޫކޮށްލަން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ ސަރަހައްދު ބަލަހައްޓާ "ކުއްޔަށް ދޫކުރާފަރާތަށް" ހުށަހަޅަން 02 (ދެއް) މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދޭންވާނެއެވެ. އަދި "ކުއްޔަށް ދޫކުރާފަރާތުން" ޢުމްރާނީ ގެންދަން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ "ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތަށް" ސަރަހައްދު ބަލަހައްޓާ ހުށަހަޅަން 02 (ދެއް) މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދޭންވާނެއެވެ. ނޯޓިސްގެ މުއްދަތުގައި ދެފަރާތުންވެސް މިއެއްބަސްވުމުން ކުރުމަށްލާޒިމުކުރާ މިއެއްބަސްވުމުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އަމަލުކުރަން ޖެހޭނެއެވެ.

15.2 މިއެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ސަބަބުން "ޢުމްރާނީ ކުއްޔަށް ދޫކުރާފަރާތުން" ޢުމްރާނީ ގެންދަންވާނީ ޢުމްރާނީގައި "ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތުން" އަޅާފައިވާ އެންމެހާ އާލާތްތަކާއި ބަހައްޓާފައިވާ ސާމާނު "ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތައި" ހަވާލުކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

28. މިކަންކަމާއި ދަޢުވާ ކޮޅުގެ ބުނުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޖޫރަ ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ ޢާއްމު ހާލަތަށް ގެންނަންޖެހޭނަމަ އެކަމެއް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު އެ އުޖޫރަ އެޅުވި ބެންކު ފުރަތަމަ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން ދީ. ނިޔަލަށް އަށް ގެންގޮސް ދޫކޮށް އިބްތިދާއީ ބަލާފައިވާ ހަވާލުކުރެވިފައެވެ.[21] މިފަދައިން ދަޢުވާ ކޮޅުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އެންމެހާ މައިގަނޑު 3 ސަރަހައްދު ބަލަހައްޓާ އެކަމުގެ މައްސަލަތަކުން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

28.1 އެއްބަސްވުމުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއާއި ހިފާފައިވާ އެއްބަސްވުމާ ސަބަބުން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރާ ހާލަތު ބަލަހައްޓާ މާއްދާއެއް ކަމަށް ނުބަލާފައިން[22]،

[21] . ދަޢުވާ ކޮޅުގެ ބުނުމް

[22] . ދަޢުވާ ކޮޅުގެ ރިޕޯޓުގެ 54 ވަނަ ނުކުތާ

28.2. އެއްބަސްވުމުގެ 15.2 ވަނަ މާއްދާ މާނަކޮށް، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ ދުވަސް އަޕްޑޭޓްކުރީމުގެ މުއްދަތެއް ދޭނީ އަނބުރާ ގެންދިއުން ލާޒިމް ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ދުވަސް އަޕްޑޭޓްކުރީމް ދޭނީ އަނބުރާ ގެންދާ ހާލަތުގައި ޢިމާރާތްކުރަން އެއް ގޮތް ކަމަށް ބެލެވުން[23]

28.3. ދުވަސް އަޕްޑޭޓްކުރީމުގެ ވިއަލޭޝަން އެޑްވާންސް ހުށަހަޅާ ޖ. ނިހަފާއާ ގައި ކަމަށްވުން،[24] މިއެވެ.

29. ދަރަނި ކޯޓުން މިފަދައިން ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަވެސް، ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް އެޅިދާ ބަންޑާގެ ފަރާތުން 2 މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދިފައިވާކަން އެނގެން އެބައޮތެވެ. އެގޮތުންކަމުން މި މައްސަލައިގައި އޮތީ އެއްބަސްވުމުގެ 15.1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް ކުރެވޭ ހިފި ފަރާތުން ބޭނުންވި ހާލަތެވެ. މި ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ސަބަބުން "އެޖަނަރު ކުރެވޭ ދުރުކޮފަރާތުން" އެޖަނަރު ގެންދިއުމަށް ގޮތް އެ އެއްބަސްވުމުގެ 15.2 ވަނަ މާއްދާގައި އޮވެނީ ބާޠިލުކުރެވެއެވެ. އެގޮތުންކަމުން ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުމުގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހި ދީފައި އޮތް ކަމެއްގައި ސަޕްލައިވެރިން އިތުރު ގޮތެއްގެ ކަނޑައަޅައިގެން ހާލަތެއް އޮތް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

30. އެގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ 15.2 ވަނަ މާއްދާގައި ކުރެހެން ހިފި ފަރާތުން ނުވަތަ ކުރެހެން ދުރުކުރިފަރާތުން ނޯޓިސް ދީ ހާލަތު ކަމަށް ބައްސާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި "ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ސަބަބުން" މިފަދައިން ބާޠިލުކުރެވުނު އެވެމުން، މިއީ ވަކި ފަރާތަކުން ނޯޓިސް ދީ ހާލަތު ކަމަށް މާނަކުރެވިގެންވާނެ ކަމަށް ނުދެކެމެވެ. މި ބުރުމުން ބަލާއިރު، ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވެ، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވޭ ހިސާބުން، ދޭނީ އަނބުރާ ގެންދިއުމަކީ ދޭނީ ކުރެހެން ދިން ފަރާތުގެ ޒިންމާއެއްކަން ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުމުން އެނގެން އޮވެއެވެ.

---

23 . ދަށު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ 50 ވަނަ ނުކުތާ

24 . ދަށު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ 53 ވަނަ ނުކުތާ

31. މި މައްސަލައިގައި މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމް އުނގު ފުރަތަމަ ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ[25] ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެޗް ބީއެލުން އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެންނަން ނޯޓިސް ދީފައިވަނިކޮށް، އެ ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން ކަން އެނގެން އޮތުމެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި އެދިފައިވަނީ އެޗް ބީއެލްގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާ ހިލާފުވެފައިވާތީ އެއްބަސްވުން ބާތިލްކުރުމާއެކު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށާއި ދަރަނި އަނބުރާ ހޯދުމަށެވެ.

32. އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެންނަން އެޗް ބީއެލް ނޯޓިސް ފޮނުވާފައިވާކަމުގެ ހިލާފެއް ނެތުމެވެ. އަދި ނޯޓިސްގެ މުއްދަތުގެ ނިޔަލަށް އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެސްފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް އައި ބަޔާޒު ސަބަބަކީ އެއްބަސްވުމާ ހިލާފުވުމެއް ނޫނެވެ. އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނައުމަށް އެޗް ބީއެލް ފޮނުވި ނޯޓިސް އޮތެވެ. އެހެންކަމުން އެއްބަސްވުމުގެ 15.2 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން އުޅަނދު ކުއްޔަށް ދޫކުރާފަރާތުގެ ހައިސިއްޔަތުން މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމް ދޯނި އަނބުރާގެނެސްދިނުމުގެ ޒިންމާ އުފުލަން މަޖުބޫރުވާނެ ސަބަބެއް މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމް އަށް ބަޔާންކޮށްދީފައި ނުވުމެވެ.

33. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ދަށު ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި 21 އޮކްޓޫބަރު 2021 ދުވަހު މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި "ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބަޔާން" ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެޗް ބީއެލުން އެއްބަސްވުމާ ހިލާފުވެ، އެއްބަސްވުން ބާތިލްކުރާ ހާލަތުގައި ދޯނި އަނބުރާ ހަވާލުކުރަންޖެހޭ މުއްދަތު އެއްބަސްވުމުގައި ނެތް ކަމެވެ. އެގޮތުން ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ އެޗް ބީއެލް އެއްބަސްވުމާ ހިލާފުވެފައިވާތީ، އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެސް ދޯނި އަނބުރާ ހަވާލުކުރުމާއި ދައްކަންޖެހޭ ކުރި ހަވާލުކުރަން ކަމަށްވެ އެކަން ކުރުމަށް އެޗް ބީއެލުން ދޫކުރި ހަމަ ހާލަތުގައި ވަރަކަށްދައްކަވައިގެން ހައްދު ކުރެވޭ މަގެއް ނޯންނާނެ ކަމަށެވެ. ދެން އޮތީ ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ކުރައްވައިދިނުން ކަމަށެވެ.[26]

[25] ސިވިލް ކޯޓު ނަންބަރު 607/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ

[26] ދަށު ކޯޓުގައި 21 އޮކްޓޫބަރު 2021 ދުވަހު މޫސާ ޢަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި "ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބަޔާން" ގެ 11 ވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން

34. ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 15.1 ވަނަ މާއްދާގައި ވާގޮތުގެ މަތިން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ނޯޓިސް ދީ، އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެންނަފައިވާ މިޔާދުގައި ދޯނި އަނބުރާ ހޯދުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކުރުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ 15.2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމްގެ މައްޗަށް އޮތް ޒިންމާއެކެވެ.

35. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެޕީލް ބެންޗުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްލައިވާ ދޮށި އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް ތަކުރާރުކޮށް މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމް އަށް އެންގުން ނަމަވެސް އެކަމަށް އިޖާބަ ދީފައި ނުވާކަމަށެވެ. އެޕީލް ބެންޗުން ފާހަގަކުރި މިންކުރުތަކާއެކު މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވައި ނުވެއެވެ. އަދި އެކަމާމެދު ވަކި ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށްލައްވާފައެއް ނުވެއެވެ.

36. ވީމާ، މިންކުރުގައި ދަށު ކޯޓުން ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް އަދި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާ އަށް ފުރިހަމައަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުގައި ކަމަށް ނުފެންނާތީ، ކުއްޔަށް ދިން އިރު އޮތް ހާލަތުގައި ޖ. ނިޔަލަށްދޫ އަށް އުޅަނދު ގެންގޮސް މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމާ ހަވާލުކުރުމަށް ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ރަނގަޅަށް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

37. ދޯނީގެ މިހާރުގެ ހާލަތާގުޅޭގޮތުން ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރެއްވި ސުވާލުކުރުމުން، އެޕީލް ބެންޗް އާއި މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމްގެ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުން ބަޔާނުން، މައްސަލަ ދަށު ކޯޓުގައި ހިނގަމުން ދަނިކޮށް "ގިރިޖީ" ދޯނި މާލެ ފަރުމާކުރަން ފޮތި އަޗެއަރަންގަސްފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

38. އިސްވެ ބުނެވުނު ފަދައިން އެއްބަސްވުމުގެ 15.2 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ދޯނި އަނބުރާ ގެންގޮސް މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމާ ހަވާލުކުރުމަކީ އެޕީލް ބެންޗުގެ ޒިންމާއެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް އެޕީލް ބެންޗުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި އޮތް "ގިރިޖީ" ދޯނިޔާ މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމް ހަވާލުވުމަކަށް އެޕީލް ބެންޗުން ބޭނުންވާއިރު، އެ ދޯނިޔާ މޫސާ ޢަބްދުލްޢަޒީމް ހަވާލުވެގަން ދޯނި ހަވާލުކުރަން ޝަރީޢަތަށް ނުވަތަ ކޯޓުގެ ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކަށް

މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވާކަން ނުވަތަ އެހެންވެސް ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައިވާކަން އެނގޭކަށް ނެތެވެ. އަދި އެ ޤާނީ އުޞޫލު ބަންޖެގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ވަނީކަން މާލީ ފަސޭހަކަން ފުރި އަޑުއަހަން ގޮސްފައިވާކަމާމެދު ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ޚިލާފެއް ނެތެވެ.

39. ވީހިނދުގެ ޢަގުދުތަކި މުދަލަށް، އެ މުދަލަކާ ހަވާލުވާނޭތޯ ފާހަގަކުރަން ހަވާލުކުރުމަކީ ކަމަށް ވެސް، އެ މުދާ ހަވާލުކުރުމަށް ޓާރގެޓު އިމުގެ ތެރެއިން އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތެއް ކުރުމަކާނުލައި، އެއްވެސް އަޅާލުމެއްނުދީ ދޫކޮށްލައި އުމުރަށްދާދުރު އެއްވެސް ބަލަހައްޓާކަށް ނުވާކަމުގެ ޢިމާރާތްތަކެއް ނުވާނެއެވެ. ހަމަޔައްނުވާ އެވަރު ކަމެއް ހިނގައިދިޔަ، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނުވަތަ އެ މުދާ ހޯދުމަށް ދައްވާކުރުމުގެ ފުރުޞަތެއްވެސް އޮންނަނީ ފުރުޞަތެއްކަމެވެ.

ނިންމުން ފެންނަގޮތް

40. ހިސާބު ބައްލަވާތުރުވުން ކަންކަން އަގުން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ބުނުމުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބައްލަވާތަންފީޒުވާ ކަންކަމަށް ތާއިދުކުރުމާއެކު، ބުނުމުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބައްލަވާތަންފީޒުވާ ބައި ބާތިލްކޮށް، މި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޝާހިދަތު ފަރީޤުގެ ރައުޔު؛

41. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޝްހޫރުގެ ރައުޔުގެ 38 ވަނަ ނުކުތާ އާއި 39 ވަނަ ނުކުތާ ފިޔަވައި، އެރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ. "ގިރިޖީ" ދާނީ މިހާރު އޭގެ ހުރަހަކީ މި މައްސަލައިގައި ދަރުބާރުން ގޮތެއް ނިންމާފައިވާ ފޯރާ ކަމެއް ކަމުގެއިވާތީ، މައްސަލަ ހިނގުމުން ދަރިކޮޅު އަދި މި ބަދަލުގެ ނަތީޖާއަށް މިކާތިބުން މިހިނދުގައި ދިޔާޢަތްކާރު ގޮތެއް ކަނޑައެޅިދާން ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲގެ ޚިޔާލު؛

42. ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ޚިޔާލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބާޠިލްކޮށްދިނުން

43. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[27] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތްނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ޚަސްމުންނަށް ހަވާލުކުރެވިފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތްނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ޚަސްމުންނާ ހަވާލުކުރާ ތާރީޚެވެ.[28] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ހުލާސާ އަށް ބިނާކޮށްވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[29]

[27] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[28] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
[29] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

- **<u>ޙުކުމް:</u>**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ދަންނަވާލެވުނު ނުކުތާތަކާއި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2469/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ތާއީދުކޮށް، އަދި ހުކުމުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި އުޅަނދު ("ގިރިޖީ" ޓްރަސްޓް) ކުއްޔަށް ދިންއިރު އޮތް ގާޒިމަން ގެންނަންޖެހޭނަމަ އެކަމެއް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު އެ އުޅަނދު ފ. ނިލަންދޫ އަށް ގެންގޮސް ދޫކުރާ އަބްދުއްރަޙީމާ ހަވާލުކުރުމަށް އެޗްޑީ ބޭންކް ފައިނޭންސް ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް އަމުރުކޮށްފައިވާ ބައި ބާޠިލުކޮށް، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މެޖޯރިޓީގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރުޒާނާ   ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު (ރިޔާސަތު)   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް އަބްދުﷲ